

Białystok, dnia 19 kwietnia 2005 r.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA w BIAŁYMSTOKU

15-950 Białystok ul. Akademicka 4

skr. p. 9, fax: (085) 74-25-506

tel.: (085) 74-25-101/102

e-mail: lbi@nik.gov.pl

LBI-410/01-7-2005

Sekretarz
2005.04.21

Pan Mikołaj Pawilcz
Wójt Gminy Narewka

<p>WPŁYNEŁO Kancelaria Ogólna</p> <p>2005 -04- 21</p> <p>ilość załączników .....</p> <p>podpis <i>[Signature]</i></p>

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (j.t. Dz. U. z 2001 r. Nr 85, poz. 937), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Urzędzie Gminy Narewka wpływ działalności gospodarczej na stan środowiska Puszczy Białowieskiej w latach 2003 – 2004.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 15 kwietnia 2005 roku, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wójtowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania podejmowane przez Urząd w zakresie ochrony środowiska, pomimo stwierdzenia nieprawidłowości, nie mających jednak zasadniczego znaczenia dla badanej tematyki.

1. Gmina – zgodnie z obowiązującymi wymogami – posiada opracowane i przyjęte przez Radę Gminy podstawowe dokumenty określające kierunki jej rozwoju, tj. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Strategię Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego i Plan Rozwoju Lokalnego. W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy ujęto uwarunkowania w zakresie ochrony Puszczy Białowieskiej z uwzględnieniem obszarów objętych szczególną ochroną. Rozwój Gminy związany z rolniczą, turystyczną i wielokierunkową działalnością gospodarczą. W dokumencie tym wskazano także

obszary wymagające opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, związane z rozwojem turystyczno – rekreacyjnym, mieszkaniowym, usługowym i przemysłowym. W latach 2000 – 2004 sporządzono 7 takich planów dla miejscowości: Skupowo, Mikłaszewo, Planta, Łuka, Tarnopol, Siemianówka i Zabłotczyzna. Plany te zostały przyjęte w formie uchwał przez Radę Gminy i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego. Dotychczas nie sporządzono jednak planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów określonych w Studium o łącznej powierzchni 710 ha, do czego zobowiązywał art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 1999 roku Nr 15, poz. 139 ze zm.).

Natomiast w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2000 – 2015 określono 5 celów strategicznych do zrealizowania na terenie gminy, w oparciu o walory Puszczy Białowieskiej, tj. rozwój turystyki i agroturystyki, rozwój infrastruktury społecznej i technicznej dostosowanej do potrzeb mieszkańców, zapewnienie warunków ochrony środowiska Puszczy Białowieskiej i jej otuliny, rozwój współpracy transgranicznej oraz stworzenie możliwości wysokiego poziomu kształcenia dzieci i młodzieży. W latach 2001 – 2004 wykonano m. in. sieć kanalizacyjną w 8 wsiach o łącznej długości 14.300 m, tj. 55,5% planu (25.800 m.) na lata 2000 – 2008, rozbudowano i zmodernizowano oczyszczalnię ścieków w Narewce, wybudowano sieć wodociągową na odcinku 3.984 m, wprowadzono selektywną zbiórkę odpadów oraz wybudowano i zmodernizowano 5,2 km dróg gminnych. Prowadzono także, zgodnie z ustaleniami Strategii, działania edukacyjno – szkoleniowe związane ze świadczeniem przez mieszkańców gminy usług turystycznych i prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych. Polegały one na przeprowadzeniu, w okresie od stycznia 2003 roku do marca 2005 roku, trzech szkoleń w zakresie tworzenia i prowadzenia gospodarstw agroturystycznych oraz tworzenia małych, rodzinnych podmiotów gospodarczych wykorzystujących walory i zasoby Puszczy Białowieskiej.

Zrealizowano także – przewidziane na 2004 rok – zadania określone w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy na lata 2004 – 2013, odnoszące się w szczególności do: modernizacji 2,65 km (z planowanych do 2013 roku 48,6 km) dróg gminnych, budowy w 3 miejscowościach 6,2 km (tj. 20,2% planu) sieci kanalizacyjnej oraz budowy sieci wodociągowej w 2 miejscowościach o łącznej długości 7,5 km, tj. 59,5% planu - wynoszącego 12,6 km. Całkowita realizacja tego zadania umożliwi wszystkim mieszkańcom gminy korzystanie z tej sieci.

2. Rozwój turystyki w Gminie jest ograniczony niedostatecznym poziomem zagospodarowania turystycznego, niskim poziomem inwestycji turystycznych, niedostateczną informacją turystyczną oraz brakiem koordynacji działań pomiędzy Gminą, a zainteresowanymi podmiotami w tym zakresie. W posiadanej przez Urząd „Strategii Rozwoju Turystyki w Gminie Narewka” na lata 2000 – 2015 wskazano na potrzebę kompleksowego zagospodarowania turystycznego południowej części zbiornika „Siemianówka” oraz na konieczność rozbudowy infrastruktury turystycznej poprzez: budowę hoteli, pensjonatów, pól biwakowych, parkingów i terenów rekreacyjno – sportowych. Dotychczas Gmina nie rozpoczęła działań w tym zakresie, z wyjątkiem opracowania planu zagospodarowania przestrzennego części obszaru położonego na południowych obrzeżach zbiornika „Siemianówka”, w którym przewidziano lokalizację terenów plażowo – kąpieliskowych i sportowo – rekreacyjnych, a także terenów przeznaczonych pod budowę hoteli, domków letniskowych, i obiektów handlowo – gastronomicznych. Zadbano natomiast – przy współpracy z Nadleśnictwem Browsk i Światowym Funduszem na rzecz Przyrody – o wytyczenie i oznakowanie 4 ścieżek rowerowych o długości 85 km oraz 8 pieszych tras turystycznych o łącznej długości 87,5 km (w tym 60 km po Puszczy Białowieskiej) i 3 ścieżek dydaktycznych prowadzących przez najciekawsze tereny puszczańskie.
3. W „Programie Ochrony Środowiska” oraz stanowiącym jego część „Planie Gospodarki Opadami” na lata 2004 - 2011, przyjętym uchwałą Nr XIV/135/04 Rady Gminy z dnia 21 czerwca 2004 roku, uwzględniono wymagania ochrony środowiska dotyczące obszarów chronionych na terenie gminy, zgodnie z warunkami określonymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Gmina zapewniła zaopatrzenie w wodę 1.748 (na ogólną liczbę 1.891) gospodarstw, tj. 92,5% - poprzez sieć wodociągową o łącznej długości 106,8 km oraz skanalizowała, siecią o długości 31,2 km, 636 gospodarstw (33,6%) w 9 (z 38) miejscowościach. Ścieki odprowadzane z tych gospodarstw były oczyszczane w trzech, dobrze funkcjonujących oczyszczalniach w Narewce, w Lewkowie Starym i w Nowej Łuce. Ostatnie dwa wyniki badań czystości odprowadzanych ścieków z tych oczyszczalni, przeprowadzone w dniu 18 października 2004 roku i 23 marca 2005 roku przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku, wykazały, że stwierdzone stężenia zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach były kilkakrotnie niższe od najwyższych dopuszczalnych stężeń tych zanieczyszczeń. Nie zdołano jednak zapewnić wywozu ścieków ze wszystkich przydomowych szamb do punktów zlewnych oczyszczalni. Jedynie z około 20%

gospodarstw, z 1.112 posiadających sieć wodociagową, ścieki gromadzone w szambach przydomowych były wywożone do punktów zlewnych oczyszczalni. W rezultacie ścieki z pozostałych gospodarstw były wylewane w przygodnych miejscach - najczęściej w pobliżu gospodarstw lub w okolicznych lasach na obrzeżach Puszczy Białowieskiej, zagajnikach i rowach. Praktyka ta miała duży, negatywny wpływ na czystość wód gruntowych i powierzchniowych. Wody dwóch głównych rzek przepływających przez teren gminy (Narew i Narewka) oraz zbiornika „Siemianówka” miały tylko II i III klasę czystości. Jednocześnie kontrola NIK wykazała, że Urząd dotychczas nie przeprowadzał kontroli zbiorników bezodpływowych oraz nie posiadał ich ewidencji – stosownie do wymogów art. 3 ustawy z dnia 11 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 1996 r. Nr 132, poz. 622 ze zm.). Nie posiadano także rozeznania ile gospodarstw nie ma przydomowych szamb i jakie to wywołuje negatywne, ekologiczne skutki. Zadbano natomiast – poczynając od 2000 roku – o selektywną zbiórkę odpadów i wybudowanie, spełniającego wymogi ochrony środowiska, komunalnego składowiska odpadów w Olchówce. W latach 2001 – 2004 wywieziono na to składowisko ogółem 827.272 kg odpadów stałych, w tym: 106.150 kg opakowań szklanych, 18.280 kg makulatury, 8.146 kg butelek plastikowych, 16.500 kg złomu i 346 kg puszek aluminiowych. Oprócz składowiska komunalnego w Olchówce, na terenie gminy funkcjonują 3, nie w pełni urządzone, wiejskie składowiska odpadów w Siemianówce, Podlewkowiu i Nowej Łuce – będące pod nadzorem Gminy. Nadzór ten polegał na ogrodzeniu dwóch (z trzech) wysypisk, porządkowaniu terenu wokół nich i okresowym przysypywaniu nagromadzonych odpadów warstwami ziemi. Nie zdołano natomiast zlikwidować dwóch niedużych, nielegalnych wysypisk w Eliaszkach i Pasiokach, zlokalizowanych w naturalnych zagłębieniach o powierzchni 300 – 400 m², na które mieszkańcy tych wsi wywożą swoje odpady. Należy jednak zaznaczyć, że w ostatnich trzech latach pracownicy Urzędu zlikwidowali 7 nielegalnych, wiejskich wysypisk śmieci. Teren po tych wysypiskach zrehabilitowano i przy każdym z nich ustawiono tablice informujące o zakazie wysypywania śmieci pod groźbą kary administracyjnej.

4. W latach 2003 – 2004 działalność gospodarczą związaną z zasobami i walorami Puszczy Białowieskiej prowadziło 28 podmiotów (11 z branży drzewnej i 17 wykonujących usługi leśne) zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej Urzędu, zatrudniających oprócz właścicieli ponad 90 osób z terenu gminy. Ponadto w 23 gospodarstwach agroturystycznych i 5 hotelach zatrudnionych było ponad 50 osób. Działalność w branży drzewnej prowadziła także jedna firma zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym,

zatrudniająca 13 osób. Zakłady zajmujące się obróbką drewna informowały, że z powodu ograniczonego asortymentu i małych limitów sprzedaży drewna, w niewielkim stopniu korzystają z drewna pochodzącego z Puszczy i tym samym musiały je sprowadzać z odległych miejsc, jak np.: z okolic Warszawy, Olsztyna, Augustowa, czy Koszalina.

5. Prawidłowo wykorzystano kwotę 2.049.304 zł (z tego 1.298.804 zł w 1999 roku i 750.500 zł w 2000 roku) otrzymaną z rezerwy celowej budżetu państwa w ramach „Kontraktu dla Puszczy Białowieskiej. Środki te – zgodnie z przeznaczeniem – wydatkowano na dofinansowanie inwestycji w zakresie ochrony środowiska. Dotyczyły one budowy: trzech oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w 6 wsiach oraz modernizacji kotłowni w dwóch szkołach podstawowych. Natomiast w latach 2003 – 2004 na ochronę środowiska w gminie przeznaczono 1.615.261 zł, w tym w 2003 roku 876.104 zł, tj. 11,1% dochodów (7.928.212 zł) i w 2004 roku 739.157 zł, tj. 9,9% uzyskanych dochodów w kwocie 7.508.510 zł. Część tych dochodów stanowiły przychody z tytułu podatku leśnego. W 2003 roku wyniosły one kwotę 297.584 zł, a w 2004 roku – 303.023zł, co stanowiło odpowiednio: 3,75% i 4,03% uzyskiwanych dochodów w tych latach.
6. W badanym okresie gmina uczestniczyła w działalności „Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu Puszcza Białowieska”. W maju 2002 roku wraz z członkami tego Stowarzyszenia podpisano wspólne porozumienie międzynarodowe z Rejonem Swisłocz, Prużany oraz Kamieniec w Republice Białoruś, którego celem jest stworzenie warunków dla lepszej koordynacji działań w zakresie ochrony środowiska naturalnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych, zachowania unikalnego kompleksu przyrodniczego Puszczy Białowieskiej, a także transgranicznej, ekologicznej turystyki na terytorium Euroregionu. Dotychczas, w ramach tej współpracy, dokonano jedynie jednorazowej wymiany młodzieży szkolnej. Na terenie gminy przebywało w okresie wakacyjnym 20 dzieci z Białorusi, a na Białoruś wyjechało 10 dzieci z terenu gminy.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stosownie do ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
2. Założenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na ścieki i prowadzenie kontroli ich stanu oraz sposobu usuwania ścieków.
3. Dokonanie likwidacji dwóch nielegalnych wysypisk odpadów w Eliaszukach i Pasiekach.

4. Podjęcie działań zmierzających do poprawy: zagospodarowania turystycznego gminy, informacji turystycznej oraz koordynacji działań pomiędzy Gminą a zainteresowanymi podmiotami w tym zakresie, zgodnie z założeniami zawartymi w „Strategii Rozwoju Turystyki w Gminie Narewka na lata 2000 – 2015”.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

z poważaniem

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli

Antoni Januchta